

cum onere restitutionis. Molin. *d. disp.* 375. n. 7. Trullench in *Decalog.* lib. 7. cap. 2. *dub.* 14. num. 6. Navar. in *Manuali.* cap. 17. n. 248.

Verf. *Ceterum ad sedandum.*

37 Ubi tres conjecturæ concurrunt, nempe retrovendendi pactum, pretii modicitas ultra dimidiam, & consuetudo fœnerandi, contractus debet per iudicem usurarius pronunciari, Menoch. n. 29. Fachin. *controv.* lib. 2. cap. 12. in *fin.* Sed si aliqua ex istis deficiat, etsi alia jungantur, iudex pro suo arbitrio decernet, an ulura intervenit in contractu: quam opinionem præter D. Covar. amplexi sunt Molin. *ubi proxime*, Castill. *sup. d. cap.* 25. n. 64. Barbosa *d. collectan.* n. 11. Menoch. *sup. n.* 40. Mynfinger. *cent.* 3. *observat.* 62. num. 6. Gratian. *disceptat.* cap. 258. n. 6. Mantic. *d. tit.* 20. in *fin.* Azeved. in l. 4. n. 28. tit. 6. lib. 8. *Recop.* Fachin. *ubi proxime*, Mascard. *de probat. concl.* 442. num. 6. Farinac. in *praxi.* lib. 5. de *falsit.* q. 163. num. 43.

38 Quæ de conjectura fœneris ex pacto retrovendendi prædiximus, ampliat Gratian. num. 8. etiam si res infructifera sit, & quæ solum delectationem pariat. Consentit Grab. *conf.* 74. n. 5. in *fin.* lib. 1. Quoad res infrugiferas, quæ commodum ex usu afferunt, qui pretio æstimabilis est, Gratiani sententia jure procedit, quia cum creditor uti pignore nequeat absque usuræ nota, ut prænotatur supra, cap. 1. num. 28. possit simulati contractus venditionis, ut in externo foro liceret usus pignoris. At si duntaxat ex re oblectamentum capiatur, velut ex pictura, aut viridario, cessabit simulationis suspicio, quia creditor non prohibetur aspectu pignoris delectari, quod lucrum non est, nec pretio solet æstimari.

39 Nec instat argumentum, quod adducit Gratianus de magistro mutuante scholaribus cum pacto, ut ipsum legentem audiant; quoniam obligatio imponitur debitoribus ad actum laboriosum, sublata libertate audiendi alium, apud quem forsitan plus proficere possent: quod gravamen pretio æstimari potest, & magister lucrum sentit ex mutuo, quatenus pecuniam non expendit; sed debitor nequaquam oneratur ex eo quod creditor pignore delectetur.

Verf. *His accedit quod contractus.*

40 Ut iudex rectè arbitrium interponat, in primis ad qualitatem ac mores contrahentium respicere oportet. Castillo *sup. d. lib.* 2. cap. 25. num. 64. Mascard. *d. concl.* 442. num. 7. nam si contrahens bonis moribus imbutus, mulier, rusticus, minor, aut miles arguatur de fœnore, vehementiores conjecturæ desiderantur, ut simulatio, ac delinquendi animus credatur. Mantic. *de tacit. convent.* lib. 8. tit. 25. n. 13. 14. Barbosa *collect.* l. 2. n. 14. C. de *pact. int. emptor.* Trentacing. *variav.* lib. 3. tit. de *emptor. resol.* 10. n. 12. Menoch. *lib.* 3. *pres.* 122. num. 40. Farinac. *d. quest.* 163. num. 127. & 128. Quæ personarum distinctio non proderit ei, qui solitus fœnerari probetur.

Ad Num. 5.

41 In ea controversia, utrum in datione in solutum ex pacto retrovendendi, & aliis conjecturis usuraria simulatio intervenire censeatur, ultra ne-

gatavam, & affirmativam opinionem, quas refert D. Covar. est alia quæ docet, fœneris præsumptionem à datione in solutum non excludi, sed difficilius esse admittendam, quam in contractu venditionis. Ita Castill. *d. cap.* 25. num. 84. Menoch. cum aliis num. 42. Sed absolute cum nostro Præsidente affirmativa est tenenda, quam magis communem dixit, ac veriore Joseph. Ludovis. *tract.* de *simulat. contract.* *vers.* Verum est quod Decius, qui plures laudat, & alios adjicit Castillus.

Non prætermittam quod ab omnibus adnotatum invenio circa conjecturam modici pretii, quia non æstimatur res quanti valet; siquidem æstimatio decrescit propter retrovendendi actionem pro parte tertia, aut pro qua prudentis viri arbitrio desinitur, de quo Molin. *d. disp.* 375. num. 8. Castill. cum plurimis num. 63. Trullench *d. dub.* 14. num. 3. Lessius *de just. & jur.* lib. 2. cap. 21. num. 114. præter eos, quos congerunt Hermos. in l. 42. *gloss.* 1. n. 31. tit. 5. *part.* 5. Barbosa *sup. num.* 12. Rursus si convenerit, quod emptor possit, re restituta, pretium reperere, quoniam gravatur venditor, pretium debet accrescere. Lessius num. 117. Trullench n. 4.

Verf. *Tandem ex prænotatis.*

Pactum retrovendendi in census contractu omni jure permittitur, & novissime Bullæ Pii V. cavetur, ne facultas redimendi adimi, aut restringi possit, de quo Molin. *disp.* 391. num. 5. Cenc. *de censib. quest.* 59. à *princ.* Ioan. Bapt. Leonell. *ad eand. Bull.* *gloss.* 23. Leotard. *de usur. quest.* 67. num. 3. cum *seqq.* & ita verum est, ut in dubium revocari soleat, num census perpetuus licite emi possit, ut videre licet apud Cencium *quest.* 11. Molin. *ubi proxime*, n. 9.

Ad Num. 6.

Hæc constitutio est in legum nostrarum nova compilatione lex 4. tit. 6. lib. 8. de qua latè Azeved. *ibi*, Castill. *controvers.* lib. 2. cap. 25. num. 6. 12. & 13. Pereyra in l. *Si curatorem*, *verb.* *Sua facilitate*, n. 61. C. de *integ. restit.* Felician. *de censib. tom.* 1. lib. 1. cap. 6. n. 14. Greg. Lop. in l. 28. *gloss.* 3. *lim.* 3. *ad fin.* tit. 8. p. 5. Didac. Perez in l. 1. tit. 2. lib. 8. *Ordinam.* Parlador, *differ.* 53. §. 1. num. 4. Hermos. *d. gloss.* 1. n. 32.

In lege regia non fit mentio (ut videre est in 45 nova Recopilatione) de pacto restringente facultatem redimendi ad certum tempus, sed de illo quo convenit ne statim res redimi possit, nisi post biennium, aut triennium. Prior conventio per se licita est, sed si adjiciatur clausula de fructibus per emptorem lucrandis, oritur usurarum præsumptio. Consule Mantic. *de tacit. convent.* lib. 8. tit. 20. à *num.* 13. Castill. *sup. n.* 9. cum *seqq.* Barbosa *collect.* d. l. 2. num. 13. Menoch. *dict.* *pres.* 122. num. 72. Cald. Pereyra post Gregor. Lop. opinatur, regie constitutioni locum non esse, nisi accedat pretii modicitas, à quibus dissentiant Azeved. num. 40. Felician. *ubi proxime*; nam si lex hanc conjecturam desideraret, id exprimeret, argumento legis unicæ, §. *Sic autem ad deficientis*, C. de *caduc. toll.* cap. *Ad audiendam* 12. de *decim.* cum aliis apud Barbof. *axiom.* 136. num. 5. Mihi videtur lex modicitatem pretii supponere, cum in his contractibus suspectis

suspectis iusta rei æstimatio nunquam intervenire soleat, alioqui ut quid fraus, & simulatio.

Ad Num. 7.

46 Non est omnino apud omnes compertum, quod emptio censuum odiosa censeatur; nam quibusdam videtur utilem esse Rebus publicis etiam quoad bonum spirituale, ut supra notatur, cap. 7. num. 19. de quo Cencius *quest.* 12. & ubi Bulla Pii V. observatur, extra dubium est, quod pactio nem coarctantem facultatem redimendi adjicere non licet, ut observant Molin. Leotard, & alii laudati supra, num. 43. Sed Pontificia constitutio remota controversitur, an pactum retrovendendi restrictum ad certum tempus, quo transacto, nullus sit redemptioni locus, subsistat: inficiantur cum D. Covar. Cencius latissime *quest.* 59. à *princ.* & num. 19. Giurba *decis.* 79. num. 47. Roderic. *de ann. redditib.* lib. 2. *quest.* 1. num. 14. Matienz. in l. 1. *gloss.* 1. num. 7. tit. 15. lib. 5. *Recop.* Menoch. *sup. num.* 1. Ricc. in *prax. resol.* 206. & non pauci apud Avendañ. *de censib. cap.* 19. num. 10. quibus adstipulantur Martini, & Calixti Bullæ.

47 Oppositam affirmantem sustinent Leotard. *d. quest.* 67. Cardin. Lug. *de just. & jur. disp.* 27. num. 111. Molin. *d. disp.* 391. num. 6. Azor. *Inst. Moral.* lib. 10. cap. 17. Frider. Martin. *de jur. cens.* cap. 6. n. 205. Quas sententias conciliant Felician. *de censib. tom.* 1. lib. 1. cap. 7. num. 5. *vers.* *Ipse quidem inter utramque.* Avendañ. *sup. n.* 12. Leotard. num. 15. Roderic. num. 16. nam si pretium justum numeretur pro censu irredimibili, talis pactio ut licita sustinebitur: quod si census ematur ut redimibilis pretio per legem, vel conventionem constituto, pactum ceu illicitum, ac iniquum rejicietur. Assentitur Molin. cum aliis d. n. 6. *vers.* *Arbitror tamen*, ubi docet, hoc pacto nullam iniquitatem contineri, si restrictio facultatis redimendi cum pretii augmento compensetur. Idem tenent Lessius *de just. & jur.* lib. 2. cap. 22. num. 51. & 52. Trullench in *Decalog.* lib. 7. cap. 21. *dub.* 5. n. 1. Hi quoad effectum cum Feliciani distinctione conveniunt, nisi quod non integrum pretium census non redimibilis desiderant, sed justum ex qualitate conventionis.

Verf. *Sic sanè.*

48 Ad hoc nostri Præsidis testimonium ait Molin. num. 7. quod cum in Hispania census emantur ad pretium lege definitum pro censibus in perpetuum redimibilibus, quoties hæc facultas intra aliquod tempus coarctatur, læsionem venditor pateretur, quoniam plus valet res, quæ ad tempus redimi potest, quam si perpetuo redimibilis persistat. Unde Granatense Prætorium hujusmodi pacta non rejecit, quia illicita, vel naturæ contractus adverfa, sed propter iniquitatem in pretio contingentem, quod lege est impositum.

Ad Num. 8.

49 De hoc pacto est sermo duntaxat in l. 4. tit. 6. lib. 8. *Recopilat.* Si convenerit, ut res cum pacto retrovendendi empta redimi non possit ante quadriennium, vel decennium, fœneris oritur suspicio, sed per se sola non reddit contractum usurarium. Castill. *controvers.* lib. 2. cap. 25. num. 9. D. de *Faria Nova Addit. ad Covar.*

cum *seqq.* Azeved. in l. 4. à *num.* 34. tit. 6. lib. 8. *Recop.* Leotard. *de usur. quest.* 9. num. 18. Felician. *d. cap.* 7. ex *num.* 6. Barbosa *collect.* cap. *Ad nostram*, n. 4. de *empt.* & *vendit.* Mantic. *de tacit. convent.* lib. 4. tit. 31. num. 33. Cencius *sup.* q. 59. num. 24. Menoch. *lib.* 3. *pres.* 122. ex *num.* 69. Farinac. *lib.* 5. de *falsit. quest.* 163. n. 57. Caroc. *de locat. rubr. c. de usur. quest.* 3. num. 9. Avendañ. *d. cap.* 19. n. 8. Idem pactum licitum profitentur Theologi, ut Azor. *Instit. Moral.* lib. 10. de *censib. cap.* 17. q. 2. Trullench *sup. cap.* 20. *dub.* 14. num. 3. in *fin.* Lessius *sup. cap.* 21. n. 115. Bonacin. *disp.* 3. q. 2. *punct.* 3. n. 4. 14. & 15.

Verum ea pactio conjuncta cum alia de fructibus per emptorem lucrandis, fœneratitium reddit contractum ex regia constitutione, ut adnotant nostrates laudati *sup.* num. 44. quod & de jure communi procedit, ut ex pluribus tradit Barbosa *collect.* l. 2. C. de *pact. int. emptor.* num. 13. Mantic. *lib.* 8. tit. 20. num. 17. Conventio enim de lucrandis fructibus aliena est à venditione, ac in pignoribus adjici solita, ideo cum pacto retrovendendi fœneris simulati præsumptionem importat. Mantic. *lib.* 8. tit. 20. à *num.* 13. Ant. Gom. *variav.* lib. 2. cap. 2. num. 27. Menoch. *lib.* 3. *pres.* 122. num. 65. Farinac. *sup. num.* 73. qui duo egerunt de pacto, ut fructus computentur in fortem, quod tamen si vendenti sit utile, usuræ tamen generat conjecturam, quia proprium contractus pignoratitii: & hoc ex triplici conjectura, scilicet pacto retrovendendi, prohibitione redimendi intra tempus conventum, & pactio de fructibus lucrandis: nec pretii modicitas desideratur, ut voluit Caldas Pereyra, cujus opinionis memini *sup.* num. 45. Vide *sup.* num. 32.

Ibi: *Qua ratione & præterea.*

Constituitur hic discrimen inter venditionem censuum, & cæterarum rerum; nam si census vendatur cum pacto retrovendendi, ita ut non liceat nisi post aliquot annos, contractus ceu fœneratitius irritus habebitur. Ita cum D. Covar. tenent Menoch. *sup. num.* 71. Avendañ. *de censib. cap.* 19. num. 8. Mascard. *de probat. concl.* 441. num. 6. Azeved. in l. 4. num. 38. tit. 6. lib. 8. *Recop.* Mantic. *sup. lib.* 8. tit. 20. n. 26. Gratian. *disceptat.* cap. 258. num. 17. Matienz. in l. 1. *gloss.* 1. in *fin.* tit. 15. lib. 5. *Recop.*

Ibi: *Et quanvis Conradus.*

Hanc opinionem præcedenti oppositam tuentur non pauci asserentes, tale pactum nec contractum inficere ex natura census, nec esse rejiciendum, modò gravamen restringens facultatem redimendi iusto pretio compensetur venditori, ita ut si viginti pro uno (ut apud nos) præstari debeant in emptione census redimibilis in perpetuum, emptor plus solvat arbitrio boni viri: & quantò magis restringitur facultas redimendi, tantò plures census crescit æstimatio. Molin. *d. disp.* 391. n. 6. *vers.* *Arbitror tamen*, Lessius *de just. & jur.* lib. 2. cap. 12. n. 53. 54. Cenc. *de censib.* q. 59. n. 26. Roderic. *de ann. redditib.* lib. 2. q. 1. n. 16. Felician. *de censib. tom.* 1. lib. 1. cap. 7. num. 12. Frideric. Martini. *de jur. cens.* cap. 6. n. 241. Layman *de just. & jur. tract.* 4. cap. 18. num. 9. lib. 3. fusè Leotard. *de usur. q.* 67. n. 17. Trullench in *Decalog.* lib. 7. cap. 21. *dub.* 5. n. 2.

Hæc sententiæ refragatur Bulla Pii V. & ubi
 53 observatur, omnia pacta quæ facultatem redimen-
 di censum coarctant, damnantur, & contractu
 subsistente; ipsa rejiciuntur, ut probant Guttier.
Practicar. lib. 2. cap. 176. per tot. Leotard. num. 8.
 Roderic. ubi proximè.
 54 Quamquam ea constitutio, & Scribentes com-
 munitè loquantur promiscuè de pactis restrin-
 gentibus facultatem redimendi, tamen D. Covar.
 ita distinguit, ut pactum de redimendo intra cer-
 tum tempus, & non postea, repellatur, & con-
 tractus subsistat, & census quancumque possit
 redimi, quia non præsumitur usura intervenire,
 sed iniquitas. Sed si convenerit, ne liceat intra
 aliquod tempus redimere, contractus omnino ceu
 usurarius fit irritus: quam distinctionem impu-
 gnat Felicianus num. 10. & adversus eum tuetur
 Roderic. n. 15. rationem discriminis reddens.
 55 Cùm in Hispania Pontificia constitutio non sit
 admissa, videtur ejusmodi pacta non esse rejicien-
 da, si justo pretio census comparetur, quod erit
 non ad rationem viginti pro uno, ut lege regia
 cavetur, sed plus solvere debet emptor propter
 gravamen venditoris, ut sentit Molin. num. 7. Nec
 obest quod in Granateni Prætorio repellerentur,
 ut D. Covar. testatur *sup. vers. Sic sane*; nam ut
 ex eodem Molina diximus ibi, census fuerant
 empti pretio legitimo, & non pro majori; atque
 ita ex pactis oriebatur iniquitas in venditorem, &
 læsio, quæ non toleratur ubi pretium lege defi-
 nitur, licet modica sit, maxime extante prohibi-
 tione, ne viliori pretio emi possint census: cui
 legi fraus fit, si ad rationem viginti pro uno ven-
 datur census, restricta redimendi facultate, quo-
 niam gravamen venditoris, quod est pretio æsti-
 mabile, debet computari; & si duobus æstima-
 tur aureis, census emitur decem & octo, contra
 præceptum legis. Sed etsi hoc casu emptor perci-
 peret viginti duo in singulos aureos, nullaque læsio
 reperitur, nihilominus æstimo, pacta non esse
 sustinenda, quia insolita, & de usura suspecta,
 quamquam in puncto juris aliud sit probabile.

SUMMARIUM.

- 1 Pactum retrovendendi ad voluntatem emptoris frequens non est, à quo oportet abstinere.
- 2 In quo ejus conventionis iniquitas possit consistere, & ad quem spectent fructus percepti, dum res non retrovenditur.
- 3 Cur fructus acquirantur emptori, & n. 4.
- 5 Non queruntur emptori, nisi pretium numeraverit.
- 6 Pactum retrovendendi ad beneplacitum emptoris licitum est.
- 7 Operatur suspitionem de usura, & cum aliis conjecturis pro arbitrio iudicis reddit contractus usurarios.
- 8 Traditur regula ad dignoscendum, quando emptor, resoluta contractu, reddere, aut retinere fructus possit, & debeat.
- 9 Objicitur contra regulam argumentum, ac solvitur.
- 10 Nostri Præsidis locus declaratur, & lex 2. de in diem addict.
- 11 Capituli Illo vos. de pignorib. referuntur Interpretes, ipsaque declaratur, & num. 12. & 13.
- 14 Pactum retrovendendi ad voluntatem cujusque

- ex contrahentibus adicere licet, & quod pretium justum censetur.
- 15 Pretium accrescit, ac decrescit per pactum retrovenditionis, inspecta persona, cujus adicitur gratia.
 - 16 Pactum iniquum erit, ut cum voluerit emptor, re restituta, pretium tantum exigat, quantum persolverat.
 - 17 Cùm inquiritur de pretii modicitate ad usura conjecturam, haberi ratio debet augmenti valoris ob pactum retrovendendi ad favorem emptoris.
 - 18 Virum licet pacisci, ut venditor rem iterum recipere compellatur pro eodem, majori, minori, aut justo pretio, cum emptori placuerit.
 - 19 Virum contractus præsumatur usurarius, iudex ex conjecturis pro suo arbitrio decernet.
 - 20 Ex pacto retrovenditionis ad voluntatem emptoris urgentior inducitur præsumptio fraudis usuraria, quam ad voluntatem venditoris, nisi emptor fructus non lucretur, & n. 21.
 - 22 Pactum retrovendendi ad favorem emptoris in censibus reprobatur, eoque rejecto, manet contractus, ac subsistit, & n. 23.
 - 24 Non valet conventio, quod censuarius non solvens redditus teneatur ad pretii restitutionem.
 - 25 Non sustinetur conventio, quod censuarius ad redimendum, plus quam accepit reddat, nec etiam expensarum prætextu.
 - 26 Refutatur contraria sententia.
 - 27 In Hispania ubi legale pretium census habent, omnia pacta onerosa vendenti, ut iniqua, & adversus legem, non subsistunt.
 - 28 Quod sit justum pretium census, varia referuntur sententia.
 - 29 De usuris apud Romanos Jure Civili permissis, remissive.
 - 30 Census non redimibilis justum pretium habebitur, quod lege, aut regionis consuetudine stabilitum est: & quid in Hispania.
 - 31 De pretio census vitalitii, & n. 32.
 - 33 Legis hæreditatum, ff. ad leg. Falcid. computatio an sit generaliter observanda in omnibus causis, ubi de æstimandis annuis pensionibus ad vitam agitur, & n. 34. & 35.
 - 36 Eiusdem legis dispositio non servabitur in Hispania quoad census vitalitios, qui pretium legitimum habent, & hoc in aliis similibus causis locum obtinebit.
 - 37 Legis 3 §. Item si Reipublicæ, ad leg. Falcid. intellectus.
 - 38 Legatum annuum quando mortuo legatario ad heredem illius transmittatur usque ad tempus præfinitum, & quomodo ratio legis Falcidia ponenda, & num. 50.
 - 39 Cùm annua quantitas legatur ad vitam, quomodo computandum ad Falcidia deductionem de jure communi, & apud nos.
 - 40 De interpretatione legis In lege Falcidia, ff. ad leg. Falcid.
 - 41 Virum posita ratione legis Falcidie juxta dictam legem hæreditatum, actio supersit heredi, aut legatariis, si plus, vel minus solvatur quam lege definitur? & n. 42.
 - 43 Angeli interpretatio ad l. Cùm Titio 55. ad l. Falcid. probatur.
 - 44 Legatum annua quantitas civitati relicta, usque in infinitum debetur, licet usufructus infra centesimum extinguatur annum.
 - 45 Cur hæres in ratione legis Falcidia plus detrahat

- rabat propter legatum usufructus civitati relicta, quam si annua quantitas ei relinqueretur.
- 46 Usufructus relicta civitati, Ecclesia, fisco, dignitati, & aliis, quæ perpetuè permanent, centesimo extinguuntur anno, etsi aliud testator expresserit.
 - 47 Limitatur, & num. 48. ubi declaratur conclusio tradita.
 - 49 Legatum annuum privato relicta, morte ejus intercidit: sed pro anno quo moritur, integra quantitas ipsius heredi debetur.
 - 51 Quoad computationem Falcidia nihil refert, an legatum annuum ad centesimum annum coarctetur, vel quod in infinitum debeat, & quæ quantitas sit detrahenda de jure communi, cum usura permittebantur.
 - 52 Quomodo in Hispania detractio fieri debeat & quæ summa deducenda.
 - 53 In stipulationibus de annua quantitate præstanda non pariter servantur quæ in annuis legatis.

CAPUT IX.

1 **P**actum retrovendendi in emptoris favorem, quod retrocendi posset appellari, frequens non est, Leotard. de usur. quest. 15. num. 16. imò à Rebuspublicis extirpari oporteret, Leotard. num. 21. à quo abstinendum monet post alios Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 377. num. 11. idèd quæstionis est, utrum tale pactum sit licitum, de qua Scaccia de commerc. §. 1. quest. 1. ex n. 475.

Ad Num. 1.

2 Iniquitas hujus conventionis in eo præcipuè versatur, quod emptor qui pretium reperit, interim perceptos fructus retinet ac lucratur, alioqui non ambigeretur, quin licitè pactum istud adjici possit, atque ita distinguit Scaccia n. 481. & 487. Quapropter ad definiendam præfatam controversiam, prius inquirere opus erit, num ex natura contractus illi fructus ad emptorem, vel venditorem spectent, sequuta retrovenditione? Et licet magis receptum sit ad venditorem attinere, ut tenet Scaccia cum aliis num. 487. verius tamen videtur contrarium, scilicet fructus emptorem retenturum, etsi re tradita, pretium exegerit: quod cum nostro Præsidi docent Molin. ubi proximè, Leotard. num. 19. Menoch. lib. 3. præf. 122. num. 17. Vgolin. de usur. cap. 42. num. 3. Caskill. contro. lib. 2. cap. 25. n. 60.

3 Quæ sententia plurimis posset roborari; nam supposita contractus justificatione, nihil refert ad fructuum acquisitionem, quod pactum in favorem emptoris, aut venditoris apponatur, cum utroque casu eadem reperiantur rationes, nempe dominium, & periculum, quod est emptoris, atque æquitas, ut dum venditor usu pecuniæ potitur, emptor fructuum emolumentum percipiat. Nec quia in potestate emptoris est rem cum fructibus retinere, his privari debet, cum jure suo utatur ex conventionione: quæ non inficiatur Scaccia, sed propter usuræ vitium, quod ipse præfinit, fructus restituendos opinatur venditori, cujus fundamentum refutatur inferius, n. 6.

Igitur secluso scenoris vitio, si emptor redderet venditori, graviter læderetur illè, & hic cum

aliena jactura fieret locuples, atque ita quod favore emptoris conventum est, in ipsius incommodum retorqueretur, contra vulgare axioma, de quo in cap. Quod ob gratiam 61. de reg. jur. in 6. l. Nulla 24. de legib. Barbosa axioma. 96. num. 1. Læsiõ autem emptoris apparet, qui caret pecuniæ usu & utilitate, quam pretii nomine numeravit, sustinet rei periculum, amittit quod pro onere imposto venditori ultra justam æstimationem rei præstare debuit, ut infra ostendetur, num. 15. in quorum omnium compensationem æquissimum est, ut fructus emptor, quos propria cura & labore percepit retineat, ad quem ex juris principis spectant. Alias venditor multiplex lucrum caperet, qui sub idem tempus pretii, & fructuum commodum sentiret, nullum periculum sustinens, contra æquitatem legis Curabit §. C. de action. empt. Præterea retinebit excessum pretii, quem propter onus pactionis accepit, ut pronuper insinuavimus, ac constabit infra, num. 16. quæ naturæ ratio non patitur, ne quis cum aliena jactura locupletetur, l. Nam hoc natura 14. de condit. indeb.

Ex quibus, retenta quam tuiti sumus, opinio debet limitari, si pretium primæ emptionis solutum non sit, tunc siquidem emptor rem cum fructibus compelleretur reddere. Leotard. *sup. n. 20.* quod ita verum est, si ve pretii numeratio defuit morâ emptoris, si ve venditoris voluntate, qui habuit fidem de pretio tempus ad solutionem concedens; illuderetur enim venditor cum læsione, si emptor retentis fructibus, non redderet intra terminum præscriptum solutioni, etsi aliàs hoc casu æquitati dictæ legis Curabit, locus non sit, ut prænotatur *sup. cap. 4. n. 25.*

Supposito quod fructus ad emptorem irrevocabiliter spectant, pactum retrovendendi cum emptori placuerit, ex se licitum profitentur præter Præsidem nostrum Molina *disp. 377. num. 11.* Lessius de just. & jure, lib. 2. cap. 20. num. 113. Trullench in Decalog. lib. 7. cap. 20. dub. 14. n. 4. Bonacina de contractib. *disp. 3. q. 2. punct. 3. n. 6.* Castillo *controverf. lib. 2. cap. 25. num. 8.* Leotard. d. q. 15. num. 16. Menoch. ubi *sup. Farinac. in Pract. lib. 5. de falsit. q. 163. n. 60.* Frider. Martin. de jur. cens. cap. 6. num. 250. Morla *Empor. Jur. tit. 9. quest. 14. num. 5.* Ugolin. d. cap. 42. num. 2. quidquid post alios contra scripserit Mantica. de tacit. & ambig. convent. lib. 4. tit. 31. n. 68. Scaccia num. 487. qui omnes contractum illum ad favorem emptoris damnant propter fructuum retentionem, alioqui conventio omni carebit suspitione. Cenc. de censib. q. 6. n. 28. Scaccia n. 481. quamquam in cap. Illo vos 5. de pignor. contractus usurarius declaratur ex aliis conjecturis, & pacto de computandis fructibus in sortem.

Ex qua constitutione deducitur, quod etsi pactum istud retrocendi per se non sit reprobatum, conjecturam tamen simulationis generat, quæ aliis adjuncta contractum arguunt sceneratitium, Molin. num. 11. Farinac. d. q. 163. num. 62. Quot & quales desiderentur, in iudicis residet arbitrio. Maltrill. d. cap. 25. n. 22. & 77. qui observavit, ex pacto retrovendendi in gratiam emptoris validiorem insurgere præsumptionem usuræ, quam si ad libitum venditoris iniretur, ut infra num. 3. *vers. Quarto est*, D. Covar. edocet, ubi nos iterum hoc ipsum incuicabimus.